

Újabb javaslatokkal és intézkedésekkel járul hozzá a GVH az élelmiszerinfláció letöréséhez

Budapest, 2023. május 8. – Lezárta a tartós (konzerv- és fagyasztott) élelmiszerek piacán végzett gyorsított ágazati vizsgálatát a Gazdasági Versenyhivatal (GVH). A versenyhatóság az elemzés megállapításai alapján – csakúgy, mint a tejpiac esetében – hat javaslatot, illetve intézkedési pontot fogalmazott meg. Ezek erősíthetik a tartós élelmiszerek hazai alapanyag-előállításának, gyártásának és kereskedelmének piaci versenyét, elősegíthetik az élelmiszerárak csökkenését, így hozzájárulhatnak az infláció letöréséhez. Az ágazat szereplői egy hónapig, június 8-ig véleményezhetik a GVH honlapján elérhető jelentéstervezetet, ennek keretében a versenyhatóság május 16-ára, jövő hét keddre személyes szakmai konzultációra hívta meg az ágazati szereplőket tömörítő szakmai szervezeteket.

Az élelmiszerárak gyors emelkedése egész Európában nehézségeket okoz a lakosság és a gazdasági élet valamennyi szereplője számára. Az infláció leküzdése ezért közös cél, a családok, a gazdaság és a piaci verseny védelme érdekében a nemzeti versenyhatóságnak minden rendelkezésére álló eszközt meg kell ragadnia.

A Gazdasági Versenyhivatal – a tejek és tejtermékek piaca után – másodikként [február elején a tartós élelmiszerek piacán indított gyorsított ágazati vizsgálatot](#). Ez azért volt indokolt, mert számos tartós élelmiszer esetén (például különböző tartósítóiipari konzerv- és gyorsfagyasztott termékek) a fogyasztói árak nagymértékű emelkedése volt tapasztalható, továbbá időszakos hiányhelyzetek is kialakultak az elmúlt időszakban több tartós élelmiszertermék esetében.

A nemzeti versenyhatóság a vizsgálat során rövid időn belül több, összehangolt helyszíni kutatást folytatott le országszerte a meghatározó konzerv-, illetve fagyasztott zöldségtermékeket előállító vállalkozásoknál, illetve élelmiszer-kiskereskedőknél. Ezek során a hatóság szakértői az érintett piac szerkezetéről, értékláncáról, az árak alakulásáról, az értékesítési forgalomról és árbevételekről gyűjtöttek információkat; emellett több mint 120, az ágazat különböző szereplőitől származó írásbeli adatszolgáltatást dolgoztak fel. A GVH a vizsgálat során kiemelt figyelmet fordított a szektorban működő (így többek között a feldolgozók és a termelők közötti) üzleti kapcsolatokra, kereskedelmi gyakorlatokra vonatkozó szerződések és egyéb dokumentumok részletes kiértékelésére.

A GVH szakértői a gyorsított ágazati vizsgálat során áttekintették a konzerv- és fagyasztott zöldségek-gyümölcsök értékláncát, elsősorban 12 konkrét termékre (csemegeuborka, morzsolt csemegekukorica, csicscriborsó, chilis bab konzervek, meggybefőtt, gyorsfagyasztott zöldborsó, morzsolt csemegekukorica, mexikói zöldségkeverék, gyalult tök, hasáburgonya és gyümölcskeverék, illetve sűrített paradicsom) fókuszálva.

A vizsgálat eredményei alapján a versenyhatóság szakértői számos megállapítást tettek, és ezek alapján összesen hat javaslatot, illetve intézkedési pontot fogalmaztak meg, amelyek – különböző időtávlatokban – hozzájárulhatnak a hatékonyabb versenyviszonyokhoz, a piaci verseny erősítéséhez, ezen keresztül pedig az árak mérséklődéséhez.

Az inflációt csökkentő versenypártoló javaslatok és intézkedési pontok:

1. A zöldségek és gyümölcsök hazai termelésének ösztönzése.

Annak érdekében, hogy a hazai feldolgozóipar stabilabban tudjon támaszkodni a hazai termesztésű zöldség és gyümölcs alapanyagokra, a GVH fontosnak tartja a hazai zöldség- és gyümölcsstermesztő szereplők termelési kedvének fenntartását, növelését, valamint a termékbiztonság fokozását.

A GVH vizsgálatának fókuszában álló konzerv- és fagyasztott élelmiszertermékek legfontosabb alapanyagai a különböző zöldségek és gyümölcsök. A legtöbb termék számára Magyarország ideális termesztési körülményeket tud biztosítani, mégis az adatszolgáltatások alapján a feldolgozóüzemek által beszerzett

nyersanyagok átlagosan 10–15%-a, egyes vállalkozások esetén akár 30%-a is importból származik. Ennek egyik oka lehet, hogy ezek a termények fokozott mértékben kitéttek a szélsőséges időjárási viszonyoknak, elsősorban az aszálynak, termesztésük kockázatosabb és körülményesebb, mint például a szemes gabonáké vagy az ipari felhasználású növényeké, így kevésbé vonzóak a gazdálkodók számára.

Ezért a GVH javasolja a korszerű és fenntartható öntözőrendszerek telepítésének intenzívebb ösztönzését és támogatását, a meglévő támogatási programok kiterjesztését és könnyebben hozzáférhetővé tételét; másrészt az ilyen rendszerek telepítéséhez kapcsolódó hatósági eljárások, engedélyezési és bejelentési folyamatok egyszerűsítését és gyorsítását.

2. Hatékonyságnövelés, megújuló energiaforrások használatának támogatása és precíziós mezőgazdasági szakképzés

A GVH szakmai konzultációt kezdeményez az Agrárminisztériumnál, hogy részletesen bemutassa a termelői hatékonyságnövelésre vonatkozó megállapításait.

A piaci szereplők nyilatkozatai alapján egyöntetűen az a kép rajzolódik ki, hogy az energiaárak növekedése jelentős szerepet játszott a késztermékek növekedésében. Ezért minden olyan intézkedés, amely támogatja a piaci szereplők energiahatékonyságot növelő beruházásait, a megújuló energiaforrások felhasználását, az ehhez kapcsolódó pályázatok elérhetőségét, az adminisztráció egyszerűsítését, támogatja az ágazat versenyképességét hosszabb távon.

Szintén a piaci szereplők jelzései alapján a munkaerőhiány is jelentős problémát jelent. Egyrészt, az agrárdigitalizáció fejlődésével naprakész tudással rendelkező, jól képzett és magas számban rendelkezésre álló szakemberállományra lenne szükség a korszerű termeléshez és feldolgozáshoz, így nagy szerepe van az iparági fejlődési irányok lekövetésének a hazai szakképzésben. Másrészt viszont az alacsonyabb képzettségű munkaerő sem áll megfelelő mértékben rendelkezésre, a zöldség- és gyümölcsstermesztésben pedig számos olyan munkafolyamat van, ami kétkezi munkát igényel, ezért nem feltétlenül gépesíthető.

A GVH a fentiekhez kapcsolódóan két dolgot javasol. Egyrészt, az iparági szereplők igényeinek becsatornázásával, erre vonatkozó konzultációkkal jobban testre szabható volna a hazai agrárszakképzés, ami képes volna garantálni a szaktudás rendelkezésre állását. Másrészt, mivel az alacsonyabb hozzáadottértéket képviselő kézi munkaerő hiánya hosszabb ideje fennálló problémának tűnik a szektorban, emiatt célszerű volna minden olyan automatizálást célzó fejlesztés további és nagyobb mértékű ösztönzése, támogatása, melynek révén a kieső élőmunka pótolható volna a termelékenység egyidejű növelésével.

3. Termelői összefogás további ösztönzése

A GVH benyomása a vizsgálat során feldolgozott adatok alapján az, hogy a hazánkban működő, a tagok termelő és értékesítő tevékenységeit összefogó és koordináló szervezetek működése általánosságban kifejezetten sikeresnek tűnik. Az ilyen típusú együttműködések minél szélesebb körben történő kihasználása ezért előnyös volna a hazai termelői szinten.

A GVH vizsgálata rávilágított, hogy a hazai zöldség és gyümölcs nyersanyagbázis több termény esetében is szűkülőben van, a felvásárló cégek versenyeznek az alapanyagért, és ebben a folyamatban a termelői és értékesítő szervezetek szerepe fontos láncszem. E vállalkozások eredményesen tudják a különböző profilú és méretű tagok érdekeit képviselni, a közösen kínált szélesebb és változatosabb kínálatban rejlő előnyöket kiaknázni. A tagi tevékenységek tömörítésével megbízható partnerként tudnak tárgyalni ezen szervezetek a feldolgozó szint szereplőivel.

4. A kiskereskedők magasabb nyereséget realizáltak a vizsgált tartós termékeken

A GVH vizsgálata igazolta, hogy az elemzett termékkörön belül 25–35% között mozgott a kiskereskedők bruttó árrése 2022-ben, ami jelentősnek tekinthető.

Az ellátási lánc minden szintjén (termelők, feldolgozók, kiskereskedők) található példa olyan termékekre, amelynek árrése, nyereségtartalma növekedett, és olyanra is, amelynél ez csökkent 2022-ben. A piaci szereplők között ugyanakkor eltérések tapasztalhatók. A kiskereskedelmi szinten látható, hogy a vizsgált tartós termékek

esetén a vállalkozások bruttó árrese jellemzően a fogyasztói ár nagyobb részét tette ki, mint amit a GVH a tejtermékek esetén tapasztalt, tehát e termékeken a kiskereskedők jellemzően magasabb nyereséget tudtak realizálni 2022-ben. A vizsgált termékek érdemi áremelkedése hozzájárulhatott a kiskereskedelmi forgalomban tapasztalt jelentős volumencsökkenéshez.

5. Fenntartható csomagolás ösztönzése

A GVH a feldolgozó szinten elhelyezkedő piaci szereplők számára javasolja az üveges konzervek esetén azok visszaváltható csomagolásban történő értékesítésének megfontolását.

A gyorsított ágazati vizsgálat során elvégzett költségelemzések és számos piaci szereplő (feldolgozó) nyilatkozata alapján megállapítható, hogy a csomagolóanyagok a konzervgyárak költségeinek jelentős részét teszik ki, áruk pedig érdemben nőtt az elmúlt időszakban. Erre tekintettel, illetve fenntarthatósági szempontból is kedvező lenne, ha az üveges konzervek visszaváltható csomagolásban történő értékesítése ösztönzésre kerülne. Ez a kezdeményezés ráadásul csökkentené az üveghulladék mennyiségét is, amelynek házhoz menő szelektív hulladékgyűjtési rendszerben történő begyűjtése sem megoldott hazánk minden településén (köztük Budapesten sem).

6. Folyamatos versenyhivatali fellépések

A fokozottabb verseny és a csökkenő árak érdekében a nemzeti versenyhatóság a továbbiakban is kiemelt figyelemmel tekint a kereskedelmi szektorra.

Több vizsgált terméknel is látható, hogy a kiskereskedelmi bruttó árres százalékban és forintban is növekedett 2022-ben, a növekedés ráadásul sok esetben meghaladta a kiskereskedelmi költségek emelkedését, így a kiskereskedők által a terméken realizált átlagos nyereség a 2019-es, 2020-as és 2021-es szinthez képest megemelkedett 2022-re. Ugyanakkor az adott termék jelentős áremelkedését elsősorban nem ez okozta, hiszen a kiskereskedelmi szereplők nyeresége a bruttó fogyasztói ár kisebb részét tette csak ki. Hasonló mondható el a bruttó árresbe épített adókról is. Szintén nem a bruttó árresbe épített adók okozták a vizsgált termékek esetében a fogyasztói árak nagyon jelentős emelkedését. Ezzel együtt megállapítható, hogy a vizsgált tartós termékek esetén a kiskereskedők árrese jellemzően nagyobb volt, mint pl. a tejtermékek esetén.

A kiskereskedelmi verseny ösztönzése ugyanakkor kiemelkedően fontos, hiszen ez kedvezően hathat a teljes ellátási láncra. A kiskereskedők ugyanis a beszerzési tárgyalásaikon keresztül befolyásolni tudják az ellátási lánc alacsonyabb szintjeit is. A növekvő verseny ráadásul növeli a vállalati hatékonyságot, és segít visszafogni a magasabb árakat. A GVH célja, hogy ezen előnyöket minél nagyobb részben a magyar fogyasztók is érezzék, ezért a jövőben is kiemelt figyelmet fordít a kereskedelmi szektorra és a fogyasztói árak elemzésére.

A fokozott versenyhatósági figyelem indokoltságát tovább erősíti, hogy a vizsgált időszakban tapasztalt jelentős mértékű árcsökkentésekből – számos más egyéb külső tényező mellett – az a következtetés is levonható, hogy a GVH célzott vizsgálata, hatósági eljárásai hozzájárulhattak az inflációs nyomás mérséklődéséhez, a fogyasztói árak csökkenéséhez.

A GVH szakmai konzultációra hívta az érintetteket

A gyorsított ágazati vizsgálat eredményei alapján készült jelentéstervezetet a GVH nyilvános társadalmi konzultációra bocsátotta honlapján. A piaci szereplők egy hónapig, június 8-ig tehetnek észrevételeket, ennek keretében a versenyhatóság május 16-ára – hasonlóan a tejpiachoz – személyes szakmai konzultációra hívta meg az ágazati szereplőket tömörítő, illetve a jelentéstervezet javaslataiban érintett szakmai szervezeteket (Magyar Hűtő- és Konzervipari Szövetség, FruitVeB Magyar Zöldség-Gyümölcs Szakmaközi Szervezet és Terméktanács, Országos Kereskedelmi Szövetség, Magyar Nemzeti Kereskedelmi Szövetség, ÁFEOSZ-Coop Szövetség, Felelős Élelmiszergyártók Szövetsége).

A határidőt követően a nemzeti versenyhatóság a gyorsított ágazati vizsgálat eredményéről készített jelentést, a beérkezett észrevételek összefoglalását, valamint – ha kéri – az észrevételeket teljes terjedelmében is közzéteszi a honlapján. A gyorsított ágazati vizsgálat jelentés tervezete elérhető [ezen a hivatkozáson](#).